

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto II. V Ljubljani, 4. vel. srpana 1906.

Št. 8.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg št. 17

Promet tujcev in slovenske gospodinje.

Promet s tujci je postal jeden izmed najvažnejših točk v narodnem gospodarstvu. Po mestih, trgih in vaseh, kamor zahajajo v poletni in jesenski dobi gostje iz tujine, se razvija trgovina in obrt, se dviga družabno življenje in se širi tudi splošna izobrazba. Gostje prinašajo v občino denar, življenje ter vplivajo tudi na vedenje in na duševno in srčno omiko domačinov.

Kraji, ki so daleč od prometa tujcev, navadno zaostajajo, se gmotno in družabno ne morejo razvijati ter morda celo zanikarno propadajo. Takí kraji so pozabljeni, v njih kraljujeta največkrat dolgčas in duševna lenoba. Ljudje se ne zanimajo za svet ter so topo omejeni le na vsakdanje životarjenje; nikakega izobraževalnega ali zabavnega društva nimajo, skoraj ničesar ne čitajo ter so zaostali daleč za občani naprednih krajev, kjer plove duh narodne zavednosti in duševne zrelosti. Od gostov dobiva občina ne le izdatnih dohodkov, ki jih občinski svet dobro in koristno uporablja za polepšanje potov in cest, za regulacijo vod, za napravo mostov in brvi, za nasajanje drevoredov in senčnih parkov, nego zaslužijo mnogo tudi trgovci, gostilničarji, črevljarji, šivilje, vrtnarji, razni rokodelci, hlapci in dekletke, mlekarji, i. dr. Vsi morejo imeti v času, ko dospo tujci ter žive več mesecev v ondotnem kraju, lep in lahak zaslužek, ki ga uporabijo za svojo rodbino ali za izboljšanje domačije in za polepšanje svoje hiše in svojega vrta. Poleg tega se nauče domačini v občevanju z letoviščarji marsičesa, kar jim je koristno za življenje, izvedo to in ono, o čemer dotlej še niso imeli pojma, dobe od njih časopise in knjige ter se uče pri njih lepega, spodobnega vedenja.

Seveda pa je treba vsaki občini poskrbeti najprej za pogoje, ki omogočijo tujski promet, ki privabijo goste in jim napravijo bivanje toli prijetno, da se vsako leto vračajo radi in privabijo seboj še nove goste. Ako teh pogojev ni, ne bo tujcev, četudi je do-

tični kraj še tako lep in prijazen. V zapuščen kraj, kjer ni dostojnih sob, ne čedne in dobre gostilne, kjer ni niti za denar dobiti ne jedi ne pijače, kjer je vse umazano, smradljivo in zanemarjeno in kjer so domačini neprijazni, neuljudni, nepostrežljivi ali morda celo surovi, v tak zanikarn kraj ne bo seveda nikdar nobenega gosta.

Resnica pa je, da so ženske, slovenske gospodinje, v prvi vrsti poklicane skrbeti za to in vplivati z vso silo na može, da se v vsakem primernem kraju ustvarijo pogoji za razvoj tujskega prometa. Navadno se misli, da je treba za to velikanskih žrtev in izredno mnogo denarja. Resnica pa je, da je treba za to le čisto navadnega, vsakdanjega reda in povsod potrebne čistosti. Ako bi storila vsaka gospodinja le svojo dolžnost v lastni hiši, bi bili slovenski trgi in slovenske vasi že s tem popolnoma pripravljene za sprejem gostov. Pametna gospodinja ne bo trpela v svoji hiši smradu, umazanosti, mrčesov in surovega hrupa; vrla gospodinja ne bo trpela pred hišo kupa smradljivega gnoja, ostudne gnojnice in raznih gabnih odpadkov; pridna gospodinja bo zahtevala od svojih poslov in tudi od moža, da vzdržuje pred domačim poslopjem snažnost in red ter bo z vso odločnostjo delovala na to, da izgine z ulice vse, kar žali človeško oko ali človeški nos. Ograja okoli domačega vrta ne sme biti polomljena in razdrta. Naj jo popravi hlapec nemudoma! Streha na hiši ali na hlevih ne sme biti raztrgana. Škope je povsod dobiti in opeka ni draga. Zato krovca na streho! Živina ne sme biti umazana in pokrita s trdimi skorjami prisušenega blata. Povsod so tekoče vode in stoječe luže, kjer se more žival vsak dan očediti, skrtačiti in ogladiti. Poslom ni treba hoditi po trgu ali vasi v razcefrani obleki, neumiti, z onečejenimi nogami in rokami ter razkuštrani in neostriženi. Vse take pojave more odločna gospodinja odpraviti brez troškov, in potem ima dotični kraj takoj vse drugačno, prijazno in vabljivo zunanost. V nekaterih krajih ne čedijo nikdar cest, ulic in trgov, nego prepuščajo dežju nalogo, da odplove smeti, blato in razno nesnago. Če bi vsaka gospodinja zahtevala čistost ulice in trga vsaj pred svojo hišo, bi bil kraj vedno čeden. Po nekaterih vaseh je videti prav lepe in lične hiše in dobro

oskrbovana gospodarska poslopja, — toda čudno, stranišča so baš na strani proti cesti in ogromno gnojjišče ter poleg še gnojnica ležita baš pred poslopjem! Menda vendar niso Slovenci nikdar smatrali stranišč in gnojjišč za okrasbo in znamenitost svojih bivališč! In če spada med narodno značilnost taka razdelitev poslopja, da se mora kopičiti gnoj baš ob cesti in nabirati gnojnica iz hlevov baš pred hišo, potem proč s to barbarsko značilnostjo! Tudi kmet mora napredovati, in kar je bilo njegovim dedom prav in dobro, danes že ni več edino pravilno. Saj se da z neznatnimi troški napraviti stranišča za hišo in tudi vrata iz hlevov naj se naredo zadaj, a okna spredaj poslopja. Tam, kjer se ne vidi takoj od vseh strani, naj bo gnojjišče z gnojnico, saj za dohod in za dovoz se dobi lahko prostora. Tako postane poslopje mahoma lepše, pred hišo bo vse čedno in snažno in tujec bode priznal, da imata gospodar in gospodinja okus in smisel za pametno ureditev. Starokopitnost mora imeti v ženskah najhujšo sovražnico in že naravni ženski poklic je, da skrbi za lepoto. Zato naj store gospodinja vse, da prepričajo može, kakor koristno in pametno je, ako store kaj tudi za zunanje olepšanje gospodarskih poslopij in hiše. Tistih malih okenc, skozi katera človek skoraj ne more pomoliti glave na cesto, ne bo trpela nobena gospodinja več. Taka okna so ne le grda, nego so za zdravje prebivalcev naravnost škodljiva, saj ne more v hišo niti dnevna luč niti zrak. Tatovi gotovo ne lezejo v hišo skozi okna, nego prihajajo pri vratih. Če pa se zidajo hiše s takimi luknjami zato, da je pozimi v hiši gorkejša, potem je zaradi teh lukenj poleti v hiši neznošno vroče, vse leto pa soparno, smradljivo in neprezračeno. Zatorej naj zahtevajo gospodinja v svojih hišah široka in visoka okna, ki se zapirajo pozimi s čistimi, svetlosnažnimi šipami in poleti z lesenimi oknicami. In na oknih naj stoje rože, naglji, pelargonije, roženkavti in rožmarini ter naj pripovedujejo mimohodečim ljudem, da biva v teh hišah pridna gospodinja, ki ljubi zrak, luč in red! Zidovje hiše naj ne bo oblateno in umazano ter več let ne osnaženo, nego naj se večkrat čedno pobeli. Tu ni treba nikakih smešnih in neokusnih slikarij nespretnih mazačev, tu ni treba nikakih kričečih barv, ki le žalijo izobraženo oko: stene naj bodo bele, tako bodo najlepše!

Ko so odpravljeni tako glavni nedostatk, ki so delali trg ali vas za sprejem gostov neprimerno, treba poskrbeti za to, da imajo letoviščarji ob vročih poletnih dneh sence in hladečega okrepila. Trgi in vasi brez vrtov, brez izprehajališč in brez gozda ne dobe gostov. Zaradi tega treba skrbeti za dobre ceste in poti, ki vodijo zložno v gozde, na izprehajališča med gostim drevjem, k visoko ležeči točki, odkoder je lep razgled po dolini ali po planinah in k tekoči vodi, kjer se more človek brez nevarnosti in brez sramu kopati. Ceste torej ne smejo biti razdrte, razorane,

pokrite z debelimi kamni, visokim prahom ali blatom. Vsak vas mora imeti vsaj dva cestarja, ki se plačujeta iz občinskih dohodkov. Ta dva cestarja morata skrbno odstranjati s cest in potov vse smeti, blato, prah in razno navlako ter čediti jarke in lijake, v katere se odteka deževnica. Ako se dvigajo s ceste pri najmanjšem vetru celi oblaki prahu in pokrivajo poti ogromne luže in silno blato že ob najpohlevnejšem dežku, se letoviščarji ne morejo nikamor ganiti in kmalu zapuste dotični kraj. Ako so ceste razrite, polne jam ali pa pokrite s skalami, se tujec po njih ne more nikamor peljati v svojo zabavo. Za vse to morajo imeti ostro oko gospodinja ter prisiliti može, da se brigajo za ugodne ceste in lepe poti.

V vsakem kraju sicer ni dobiti umetno gojenih parkov in krasnih nasadov, ki so tujcem odprti v zabavo in razvedrilo. Povsod pa so vrtovi s senčnim drevjem, logi z mahovitimi tlemi ali gozdi. Tam je napraviti klopi in mizice na raznih krajih, igrišča za otroke in gugalnice. Skrbeti pa je obenem, da vlada ondi kolikor možno mir ter da gostov ne nadlegujejo radovedneži, sitneži ali celo nadležni in nevarni berači in potepuhi. Gostje prihajajo iz mest, kjer je preveč hrupa in kjer so imeli vse leto napornega in razburjajočega dela. Zato se hočejo na počitnicah naučiti predvsem svežega, nepokvarjenega zraka ter si v miru in pokoju pokrepčati bolne živce. Gospodinja naj torej skrbe, da tujcev ne nadlegujejo kričavi in pretepajoči se otroci, da se posli ne prepirajo in ne kolnejo, da hlapci ne razgrajajo ter da vozniki ne pokajo z biči. Vsak nepotreben hrup in krik naj se odpravi, ker goste le vznemirja ter jih dela nevoljne.

Povsod je dobiti v bližini potoček, studenec ali morda celo kak ribnjak. Na primernem, nenevarnem prostoru naj se napravi ograja, ob nji dolga klop za obleko in obutalo, da se morejo kopati tudi ženske in otroci. Ograja naj se postavi v zatišju, ne na solncu in če le možno, med drevjem. Ni prijetnejšega za letoviščarje, kakor poleti kopel v sveži, čisti, tekoči vodi!

Glavni pogoj za promet tujcev pa so seveda primerna stanovanja, zračna, solnčna, prijazna in ne draga. Gostje ne morejo spati na skednjih, v hlevih ali med družino, nego morajo imeti svoje popolnoma ločene sobe, v katerih žive sami zase, brez nadlegovanja in čisto komodno. Zato je treba prirediti sobe za tujce kolikor možno stran od družine, v prvem nadstropju na vrtni strani ali sploh kjerkoli, kamor nima pristopa vsakdo. V podstrešju ni prijetno prebivati, ker vlada ponoči zaradi razbeljene strehe v sobah neznošna vročina. Gost ne zahteva bogatega pohištva, zof in rozkošnih zrcal, pač pa čednega, pripravnega pohištva, da more komodno sedeti in ležati. Najvažnejša je pač postelja, ker hoče vsak gost predvsem dobro spati. Zato naj skrbi gospodinja, da ima zase in za tujce snažne postelje, ker čista posteljina, čedno perilo naj bi bilo ponos vsake gospodinja.

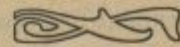
Tudi naj skrbi gospodinja, zlasti gostilničarka, da ima vedno doma kaj živil, če bi se ravno primerilo, da pride v vas kak tujec. Kak piščanec je na kmetih pač vedno in povsod lahko pri hiši, da postrežeš z njim gostu, če pride slučajno v vas. Seveda treba piščanca, ko ga zakolješ, vtakniti za nekaj časa v mrzlo vodo, da se meso ohladi, potem šele ga moreš ocediti. To velja za tedaj, če se mudi in se ne more piščanec na zraku ohladiti. — Nekaj jajec mora biti tudi vedno na razpolago, da gospodinja lahko napravi za silo kako okušno jajčno jed. V gostilnah in v boljših hišah pa naj imajo vsaj še sira, šalame, prekajeno svinjino in klobase. V kraje, kamor prihajajo pogostokrat tujci, pa treba skrbeti seveda še za druga živila, ki se spravijo zlahka v denar.

Slovenci smo vse premalo prijazni in uslužni, in s tem znatno škodujemo sami sebi. V tem oziru so drugi narodi vse drugačni in imajo zato tudi velike koristi. Če pride tujec v slovensko vas, navadno nikjer ničesar ne dobi, dasi leta okrog hiše kuretina in je v shrambi še posoda mleka, kak košček prekajenega mesa ali morda kaka klobasa. Mnogim gospodinjam se ne zdi vredno ukvarjati se s tem ter jih ni prav nič sram odgovoriti tujcu, da nimajo ničesar, dasi bi se dalo z dobro voljo hitro kaj pripraviti. Take gospodinjje delajo sramoto vsemu okraju. — Če pa gospodinja sama nima ničesar, naj stopi k tej ali oni sosedji, ki jej gotovo rada postreže in jej posodi kako malenkost. Tujec jej bo hvaležen plačal, kolikor bo zahtevala in si bo mislil: Tukaj so prijazni, uslužni ljudje, tu sem pridem še.

Slovenska domovina je bogata lepih, za letovišča jako primernih krajev; toda prebivalci teh krajev s svojo odurnostjo in nepostrežljivostjo navadno naravnost odbijajo goste. Po nekaterih vaseh in trgih pa gostom kolikor toliko postrežejo, a jih zato pa tudi prav nepošteno odirajo ter hočejo imeti vsako malenkost dvojno, trojno poplačano. Seveda letoviščarji tega ne prenašajo dolgo, nego obrnejo krajem, kjer se godi kaj tacega, za vselej hrbet; in prebivalci se vsled svoje lakomnosti sami pripravijo ob lep stalen zaslužek. Vsak naj le zahteva in vzame, kar mu gre, toda nikakor naj ne išče velikanskega dobička, ker sicer se mu prav gotovo zgodi, da mu prinese to veliko izgubo: kmalu ne bo nihče več maral pri njem kupovati. Slab gostilničar in slab trgovec, ki hoče naglo obogateti s tem, da prodaja svoje blago pretirano drago! Prodal bo silno malo in zato bo dobiček silno majhen.

Zato naj slovenske gospodinjje skrbe, da bodo hodili njih možje v tem oziru neko srednjo, pravilno pot. Vplivajte ve nanje, da bo po vasi red, da bodo vaša poslopja snažna in prikupna! Navajajte vso svojo družino, da bo do vsakogar, zlasti pa do tujcev, prijazna, uljudna in postrežljiva! S tem boste mnogo, mnogo koristile sebi, svojemu rodnemu kraju, pripo-

mogle mu boste do večjega ugleda ter do večjega blagostanja. Potem ne bodo hodili tujci in premožnejši domačini več v nemške in italijanske kraje, kjer puščajo sedaj mnogo denarja, nego bodo ostali rajši v slovenskih dolinah in pod slovenskimi Alpami!

Blatnikova prisega.

Spisal J. K.

»Vrzi mu koso pod noge, vrzi,« je zaklical hripavo in zasopljeno mož v zeleno obrobjeni uniformi ter je vihral s puško v roki preko njiv za mladim, lahkonogim tihotapcem, ki je s težko culo tobaka na plečih bežal proti potoku.

Stari Blatnik, ki je bil prišel pokosit tisto redko deteljico, kar je še zraste sedmo pomlad, predno se njiva preorje, je malomarno uprl kosišče pod pas, izvlekel pipo, jo strknil, napolnil in prižgal. Brezbrižno se je ozrl proti gozdu, odkoder se je prej slišal glas, kakor se ozirajo ljudje, katerim se nikdar in nikamor ne mudi.

Tedaj se je tihotapec za trenutek prikazal izmed vrbovja pri potoku. Bil je zal, visok, širokopleč mladencič, morda kakih dvaindvajset let star. Blatnik je precej spoznal svojega sina Jerneja, ki se je spretno zaletel in preskočil plitvi in ozki potočič, ki se je snoval med sivim, gostim vrbovjem in temnozelenim jelševjem v bogatih ovinkih tjà doli na polje, v nižavo.

Dasiravno je bil ubežnik stopil jedva za trenutek na plano, ga je že zagledalo bistro oko paznikovo in iznova je hripavo zaklical Blatniku: »Hoj, Blatnik, vrzi mu, vrzi mu koso pod noge!«

Zdaj je bilo možu preveč; svojemu lastnemu sinu naj bi vrgel koso pod noge? Ne, tega pač ne more zahtevati nihče. Oblastno stopi dva koraka naprej in se možato odreže: »Mož pravice, komu pa naj jo vržem? Ali mislite, da sem norec, da bi metal koso in kosišče za nekom, ki ga ne vidim, in ki ga ni nikjer?«

»Ali ga niste videli? O, saj ste ga, saj ste ga! Mimo vas je tekkel in culo je imel na plečih, veliko kakor pol Gorjancev...« V tistem hipu pa mu je zmanjkalo glasu, kakor bi ga ustrelil; noge so se mu zaplele in v velikem loku je telebnil z brazde preko dveh krajev v tretji, novo zorani razbor.

»Pojdite se solit s svojimi burkami, nikogar nisem videl, čeprav se oziram in obračam kakor veternica na orehu,« je zarezal Blatnik osorno s svojim ne-navadno nizkim, donečim basom. Rahleje, bolj sam zase, pa je pristavil: »Nisem videl, ker ničesar ne vidim, kadar nočem.« In jezno je potegnil parkrat z oslo po skrhani kosi, vtaknil oslo v vodir in začel iznova mahati po redki detelji. Videč pa, da se cesar-

skemu možu kar nič ne mudi pokoncu, se zopet opre na kosišče in pripomni zbadljivo: »Ali mislite kar ondi počivati? Skubec se vam gotovo posebno lepo ne zahvali, ko izve, da mu po tako lepo zrahljani njivi prevračate kozolce ter tlačite spomladansko setev.«

»Molči, kmet, pa mi pojdi pomagat na noge; kost se mi je premaknila v členku, če ni popolnoma strta in zdrobljena«, se je jezil financar in javkal v razboru.

»Oho, ta je pa druga, gospod, pomagat pa, pomagat. Svojemu bližnjemu se mora pomagati v sili in potrebi.«

In Blatnik je vrgel kosišče stran in zdirjal, kolikor mogoče naglo s svojo krajšo levo nogo in z lepo zaokroženim, kupčkastim desnim plečatom na kraj nezgode.

»O, o, o, prijatelj, to je pa hudo, zelo hudo; skupil si jo, dosti imaš,« je začel tarnati in ga vleči pokoncu. Ne vem, kako bi šlo, da se ni prav tedaj prikazal iz pleterskih delov drug mož postave in pravice. Bil je bolj rejen in tolst, kar je menda zanesljivo znamenje višje šarže. Videč živo kopico sredi polja, je snel puško, napel petelina in se varno in oprezno približal.

»O, le naprej, le naprej!« je klical Blatnik; »sami prijatelji in tovariši smo; prav nič ni tistega šmenta treba, ki ga držite v roki in ga tiščite za gobec!«

Finančni nadpaznik je sedaj uganil položaj, pospešil korake in v kratkem je vedel vse. Treba je bilo nujne pomoči. Blatnik je stopil na deteljišče po svoji samotni voziček, lepo, mehko mu postlal in z združenimi močmi sta naložila bolnika na mehko, lepo dišečo klajo, potem pa na Blatnikov dom, kamor so brzo poklicali slavnoznanega kirurga in ranocelnika, Miloskoviča z Vrhpolja.

Stara Blatnica je zagnala silen jok in stok, ko so ji pripeljali mladega bolnika v hišo. Jokaje je tekala okrog voglov in željno pričakovala Miloskoviča, ki naj bi rešil ubogega financarja neznanskih bolečin, njo pa nepotrebnih sitnosti in neprilik. Mož postave, dasi ljut in takorekoč zaprisežen sovražnik njenih sinov, najhujših tihotapev treh farâ, se ji je smilil v dno srca.

»Saj sam ni tako hudoben, le postava, ta preklicana postava je taka, da ne privošči človeku nobenega zaslužka,« je modrovala starka sama zase; seve naglas si ni upala izražati tega svojega prepričanja, ker je vedela, da je prav temu sušcu vsa družina — izvzemši morda lepo Polonko — silno gorka, ker jo je neprestano zalezoval in preganjal.

Vaški ranocelnik je bil priprost kmet, kakor so vsi njegovi sosedje od prvega do zadnjega, odkar pomnijo ljudje. Že njegov oče se je pečal s tem, da je strte in nalomljene ude naravnaval in varil živini in krščeni ljudem, kakor pred njim njegov oče in še pred njim njegov ded in praded. Tako je prehajala

ta umetnost od očeta na sina, od rodu do rodu. In resnici na ljubo nam je povedati, da je Miloskovič umel ta svoj posel mnogo boljše, kakor marsikateri strokovnjak, ki se je leta in leta učil, mnogo zapravil in pognal, pa se ničesa naučil.

»Precej bomo videli, kaj je na tem,« je pričel važno, ko je zagledal pri peči na klopi mladega stražnika. Previdno in rahlo si je ogledal in otipal bolečo nogo, prijel za stopalo, malo zasukal, kost je zaškrta in skočila na svoje pravo mesto.

»Oooh! Ali je strta?« je vprašal bolnik boječe in v skrbeh ter uprl proseče svoj pogled v zdravnika, kakor obtoženec v svojega ostrega sodnika.

»O, malenkost. Kost je bila zašla s svojega tira, ko ste nerodno skočili čez kraj; sedaj pa je že vse v redu. Noga je sicer še boleča in zatekla, ali slabih posledic ne bo, ker je bila pomoč precej pri rokah. Peljite se domov in polagajte mrzle obkladke na otekline; v treh dneh bo zopet vse pri starem!«

»Torej se mi ne bo nič poznalo?«

»Nič; v treh dneh, pravim, ozdravite popolnoma.«

»Čast Bogu!« je vzkliknil veselo. Sedaj pa, koliko sem dolžan, Miloskovič?«

»Meni nič, gospod, koliko ste drugim, pa ne vem,« je odvrnil ranocelnik, svest si dobrega dela. »Le pozdravite sel Z bogom!«

»Le povejte, le!«

»Saj sem že dejal: Z bogom!«

»Ostanem tedaj vaš dolžnik.«

»Že prav, že prav... Srečno!« ...

Zvonovi sv. Urbana so zazvonili poldne. Blatnikovi so sedli okrog mize, molili in začeli polagoma, enakomerno in ritmično zajemati iz prstene sklede. Povabili so tudi oba tujca, naj prisedeta in zajameta z njimi, pa oba sta odklonila. Mati Blatnica, kateri je Polonka skrivaj in vzpodbujevalno migala, pa se ni dala kar tako naglo zavriniti; zato je še nadalje prigovarjala in hvalila okusne štruklje, katere je omesila in skuhalo Polonka sama.

Toda staremu je bilo le preveč tega gostolenja in dejal je osorno, položivši žlico predse: »Nikar toliko ne sili! Če noče jesti, pa naj pusti!« Gospod ne je s kmetom.

»Prav res,« je pristavil starejši sin v podkrepilo, »kaj bi neki toliko onjavili in bi?!«

Paznik je jezno stisnil ustni, da ne bi sprožil pikre besede, ki mu je silila na jezik; videl je, da je Polonka vstala od mize in odšla v kuhinjo. Poravnal si je vzglavje in napol mežé vznak zleknen čakal na klopi za pečjo voznika, katerega je bil šel iskat tovariš.

»Kje imate pa Jerneja?« je vprašal čez nekaj časa, videč, da gre kosilo h koncu.

»Jernej?... Zunaj na tnalu teše novi sekiri toporišče,« odvrne Blatnik še precej pogumno.

»Jest naj gre, kaj bi se me bal? Midva se pomeniva drugi pot, kadar se snideva v gori; za danes imam dovolj!«

»Zakaj pa pravite, da se snideta?«

»Ali mislite, da ga nisem spoznal? Tako dobro sem ga videl, kakor vi in zaradi njega sem si zvil nogo... No, radoveden sem, kaj mi natvežete, če vas vprašam, kje je bil danes in včeraj vaš Jernej?«

»Kje?... Hm! V goro je bil šel bukve zaznamovat, katere jeseni posekamo in jih pozimi speljemo za kurjavo,« odreže se po kratkem odmoru gospodar.

»Bukve so hodili včasi zaznamovat jeseni, ali pa sproti po zimi, ne pa spomladi, koncem aprila. No, naj bo! Nazaj gredé se pa natovori culo lepo dišečega prepovedanega tobaka, da se pot bolje izplača, kaj ne?«

»Če vse tako dobro, natanko in do pičice veste, čemu me pa izpeljujete in izkušate?... Culo tobaka, pravite. Kje pa je, če ste ga videli, da ga je nesel s seboj? Vdril se menda ni?« je vprašal Blatnik navidez razžaljen, a vendar v zadregi.

»Tobak, tobak; pa pustimo sedaj to mučno snov. Človek res ne ve, kaj ga vse zadene; še pred eno uro sem ga podil čez drn in strn, sedaj pa sem vaš — gost!... Kaj ste pa delali danes?«

»Danes?... Jaz sem kosil, ta dva sta orala za koruzo, Jernej pa je...«

»... bukve zaznamoval v Gorjancih;« spopolnil je bolnik sarkastično, »že vem«...

Zunaj pred hišo je obstal voz in v sobo je stopil finančni nadpaznik. Kratko sta se zahvalila za gostoljubnost in poslovili so se.

»To ti je pravo tihotapsko gnezdo,« začel je bolnik, ko sta ostavila Blatnikovo hišo, nemirno prekladaje svojo oteklo nogo, »vsi od prvega do zadnjega so tihotapci, žensk ne štejem vmes... Vozimo bolj počasi, mene grozovito stresa.«

»Tiči so tiči,« je pripomnil tovariš, ugodivši bolnikovi želji.

»Rad bi le vedel, kam je hudir dejal tobak Stavim, da ga je bilo več ko dva centa, in strela ga nese, kakor ne bi bilo nič!« je modroval bolnik.

»Doma ga ni skrnil, sosedje bi se ga tudi branili, ker so naju videli. Spak vedi, kje ga je utajil?!«

»Oh, ali ni to Blatnikova njiva, kjer so danes orali za koruzo? Ustavi!«

»Kaj ti pa je?« se je začudil nadpaznik.

»Nič; le ustavi! Glej, pet krajev je povlečenih, šesti in brazda pa ne... To nekaj pomeni.«

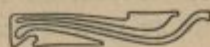
»Skončati niso mogli, kaj bi drugega pomenilo«...

»Čakaj, grem doli.« In bolnik je počasi, s težavo zlezal na tla in opotekaje se krevsal s tovarišem na njivo. »Ga že imam!« je vskliknil veselo, »sam zlodej mu je navdihnil to misel, da je podoral tobak! Vidiš, tukaj-le izpod celine se svetlika ovoj!«

Onemel je stal nadpaznik poleg svojega bolnega tovariša; zavidal ga je na tem nepričakovanem uspehu in sram ga je bilo, da se ni on spomnil te prevare.

S puškinim kopitom sta prevalila brazdo ob razboru in tobak se je zasvetil pred njima:

Poslala sta po Blatnika in sinove; stari je prišel, sinov ni bilo; odšli so bili v goro. Po dolgem trudu in naporu so spravili ves tobak na svetlo, naredili zapisnik in robo zaplenili... (Konec prih.)

Ženske v borbi za volilno pravico.

Boj za emancipacijo, ki ga bije ruski narod, je deloval z velikanskim vplivom na volilne zahteve sosednjih držav. Vstala je živahna doba v političnem življenju. Privilegiranci, ki so doslej mogočno gospodarili v parlamentu, so se prestrašili in zatisnili ušesa: Zbudilo se je zatirano proletarstvo, vzdignilo žuljeve pesti in zaklicalo z mogočnim, energičnim glasom: Volilno pravico!

In pridružile so se temu klicu tudi ženske.

Seveda so se takoj oglasili nasprotniki: — Kaj bi z volilno pravico? Saj še niste zrele zanjo! —

In nastale so dolge polemike radi vprašanja: ali naj bo volilna pravica temelj ali vrhunec ženskemu pokretu.

Fundament ženskemu pokretu je naloga, da ustvari žensko, stoječo na višku razvitka; žensko, ki bo sposobna, da roko v roki deluje z možem za povzdigo naroda. — Tako zahtevajo nasprotniki.

A ženske so vprašale: — Kako morete zahtevati, da bomo na višku razvitka, ko se ne moremo slobodno gibati niti v privatnem, niti v javnem življenju? Kako naj delujemo za povzdigo naroda, če nimamo nobene besede tam, odkoder prihajajo postave? —

Večina državljskih dolžnosti sloni na moških ramah. In komur dolžnosti, temu i pravice, — so izvajali antifeministi.

Katere dolžnosti? — so vprašale emancipistke — Ali vojaščina? — Zakaj imajo potem volilno pravico možje, ki niso bili vojaki? In zakaj baš vojaki — kot taki — nimajo volilne pravice. — Ali morda davki? — To dolžnost izpolnujemo tudi me, ne da bi bile zato honorirane s kakimi pravicami. Sodelovanje pri avtonomiji, šolsko nadzorstvo, razne častne službe itd. so pa dolžnosti, katerim ženska — žal — nima dostopa. Fundament je torej: Dajte nam pravic! Potem šele pride vrhunec: Izpolnjevanje dolžnosti. —

V Novi Zelandiji so uvedli že pred dvanajstimi leti volilno pravico za ženske. Ne more se sicer konstatirati, da bi bile dosegle v tej dobi že eminentne

uspehe, ali istina je vsekakor, da se ni pokazala niti pičica zlih posledic, ki so jih prorokovali nasprotniki.

V najnovejši dobi so si priborile volilno pravico ženske v Oregonu in na Finskem.

Rusinje so poslale pred otvoritvijo dume proklamacijo na narod, a v poslednjem času adresu na samo dumo; v obeh povdarjajo odločno, da ne priznavajo delovanja dume, dokler ne bodo zastopane v njej tudi ženske.

Meseca februarja so priredile Italijanke v Milanu živahne demonstracije za volilno pravico. Potegnile so se zanj i ženske organizacije v Parizu, na Danskem, Švedskem in v Belgiji. Tudi Avstrija ni izostala. Feministke so priredile impozantne shode v Pragi, Brnu na Dunaju in v Budimpešti.

Posebno pogumne in vztrajne so emancipistke na Nemškem. Neutrudljivo prirejajo shode, snujejo organizacije, izdajajo brošure s poukom o politiki. Nekatere — večinoma akademično naobražene dame — hodijo tudi po provincijalnih mestih agitirat za volilno pravico in snujejo v ta namen društva.

Nizozemke so se zavzele za volilno reformo tako energično, da so pripravljene — kakorkoli — služiti državi 1—2 leti, ako se jim dovoli s tem pogojem pravica do volitve.

Neprijeten poraz pa so doživele meseca maja Angležinje. Bilo je že precej upanja, da se izvede volilna reforma njim v korist; ali v kritičnem trenutku so nekatere pregoreče feministke zakrivile, da jim je volilna pravica splavala po vodi. Seveda, le začasno. Zakaj ministrski predsednik in voditelj opozicije: oba sta prijatelja ženski volilni pravici.

Tako po svetu. —

Kakšno stališče zavzema slovensko ženstvo nasproti volilni reformi — žal — ne vem poročati. Predaleč sem pač od slovenske metropole, da bi mi bilo prišlo do ušes... Novine pa nič ne pišejo o tem*. — —

A. F.

* Novine nič ne pišejo o tem, ker naše ženstvo ne zavzema sploh nikakega stališča napram volilni reformi, saj — spi. (Op. uredništva.)

Chopinov motiv.

To bilo je nekoč...

Cvetelo, ktilo in dehtelo je na vrtu.
Ej, bogvekdaj ponoči;
na vrtu vasovala je Ljubezen
in poljubila bela lica je jasminu
in žametaste grudi rdeči roži.
Od takrat pač ostal je vonj
opojen in sladak na mladem cvetju.

— — Na vrtu je bil mrak,
in v dolgih črnih sencah
se izprehajala je smrt...

Oj, z bogom, ubogi fant,
ki prišel si pod okno
poslušat ljubico!

Oj, z bogom!

Na licu ti zapisana je smrt,
čeprav oči, plamteče v vroči strasti,
zahtevajo življenja...

— — In ljubica igra

Chopinove balade.

Akordi govore.

Prelestne, žive bajke se sipljejo iz njih.

Pripovedujejo o ljubici,

ki so oči jej

kot v orijentu noč.

Pripovedujejo o ustnicah

o mladih, vročih,

ki ji kipe življenja in ljubezni.

In vroče ustnice so se sklonile:

— Na, pij življenje mi s teh ust, ti ubogi žejni fant!

Pij, pij! Glej toliko moči

je v meni in življenja! —

In fant posluša.

Ves je omamljen, vbožec,

od prevelike sreče.

— — Ej, vzdrami se, poslušaj!

Kaj ne čuješ,

kaj še pripovedujejo akordi:

— Tam v črnih sencah šeta smrt
in čaka.

Še malo...

in sklonejo se ustnice ledene:

— Na, pij rešenje mi s teh ust, ti ubogi, žejni fant!...

Ne brani se!

Seveda

težko ti je slovo,

ko nisi še noči se orientalske

navžil v ljubice očeh.

Ko nisi še pokusil

življenja

z njenih mladih vročih ust.

Kako bi šel odtod s strto nado v srcu!

In zunaj cvete maj...

Ne brani se!

Doslej te je življenje

prevarilo za eno samo sladko nado;

da si odšel kasneje,

prevarilo bi te

za sto prijetnih sanj...

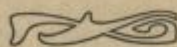
A. F.

Iz ženskega sveta.

Ženski politični klub v Rusiji. »Slovo« je nedavno poročalo, da je imel ženski politični klub junija meseca svojo skupščino. Predsedovala je g. L. J. Gurevič. Skupščinarji so strogo kritikovali dumino delovanje. Neka guvernica je podala karakteristiko vsega duminega postopanja ter je naglašala, da dumino delo ne more iti mirnim potom, torej ji preostaja edini pot — revolucionarni. Duma je dolžna izvršiti organizacijo revolucionarnih moči. Ta govor je bil sprejet z gromkim odobravanjem. — Cilj političnega kluba ruskega ženstva je: vzbuditi med ženstvom zanimanje za politiko. Ruska žena mora biti preverjena, da dobi popolno gospodarsko osvobojenje šele takrat, ko bo imela vse politične pravice in ko bo sodelovala v zakonodajnih državnih aktih. Kakor za delavce, mora biti tudi za rusko ženstvo samo eno geslo: S svobodo do kruha! Ta klub je nekaka politična šola, ki stoji nad strankami; vse struje in vse stranke imajo pristop. Zato ta klub kot politična šola ne more imeti svoje določene taktike. Njegov namen je samo agitacija in propaganda za žensko enakopravnost v zvezi z občimi socialno-političnimi vprašanji. O vprašanih taktike pa imajo člani kluba povsem svobodne roke. Tu se torej razpravlja bolj teorija, ki naj uvede ženstvo počasi v prakso. — Kdaj bomo še pri nas tako daleč?! Našim ženskam je politika — španska vas, in tudi večina moških smatra za pravo žensko le ono, ki se »ne vtika v take, zanjo neprimerne stvari«.

Ženske-doktorice. 19. julija t. l. je bila na graškem vseučilišču promovirana doktorjem modroslovja gospica Marijana Urbas, hči pok. profesorja na državni realki v Trstu, Slovenca Viljema Urbasa. — Na dunajskem vseučilišču pa je napravila nedavno doktorat gospica Ilka Gjorgjevič, hči avstr. kavalarijskega častnika. Mlada doktorica, ki je maturirala v Ljubljani, se bavi zlasti s srbsko zgodovino.

Raznoferosti.

Ciganska juha. Zreži na tanke listke rumeno kolerabo, peteršilj in zeleno; prideni še pest riža, paradižnik, celo čebulo, soli, paprike, par zrn popra in toliko vode, kolikor potrebuješ juhe. Ko se je to kuhalo eno uro, vzemi čebulo in celi poper iz juhe, napravi na masti temnorumeno prežganje ter ga deni v juho, ki naj potem vre še nekaj časa. Prideni tudi sesekljane zelenega peteršilja.

Majnikovo vino. Odreži precej velikemu šopku prvenca (Waldmeister) cveteče vršičke, nalij na to cvetje dobrega belega vina, prideni še precej sladkorja, da bo vino sladko in neolupljeno, na rezine zrezano pomarančo. To pusti par ur pokrito stati, da se vino navzame prvenčevega vonja, nato ga precedi ter ga serviraj v šampanjskih čašah. Predolgo cvetje ne sme ostati v vinu, ker postane sicer vino grenko.

Proti plesnivosti. Na kraje, kjer stvari rade splesnijo, postavi posodo z živim apnom, ki naredi zrak suh in čist in tako odpravi plesnobo.

Cigansko meso. Deni v kozo na mast dve veliki, na debelo zrezani čebuli; prideni še na rezance zrezano rumeno kolerabo in peteršilja ter položi na to 2—3 potolčena, nasoljena zrezka iz govejega mesa, deni vrhu nekoliko paprike, par zrn celega popra, paradižnik, zeleno in svežo zeleno papriko. To naj se duši počasi, da bo mehko. Nekoliko prej, preden neseš meso na mizo, razmotaj v omaki 3—4 decilitre kisle smetane in pusti to vreti še nekaj časa.

Dopis iz Trbovelj.

Slavno uredništvo!

Pošiljam Vam zopet nekaj listkov Vaše cikorijske, ki se mi je jako priljubila in je vsem cenjenim gospodinjam zelo priporočam zaradi prijetnega okusa. Žal, da se pri nas tako rado podpira nemška podjetja! Ker sploh v večjih trgovinah ne dobimo Zvezdne cikorijske, zato so Nemci lahko ponosni, ker vse hiti k njim in se jim vse klanja v Trbovljah. Tu sploh ni mogoče Slovenkam kaj dopovedati, domač ali tuj izdelek, to jim je čisto vseeno; mnogo je pa celo takih, ki zabavljajo z neverjetno sovražnostjo vsemu domačemu in povzdigujejo tuje. Koliko jih je, ki niti ne poznajo Zvezdne cikorijske, pa vendar trdovratno in zlobno trdijo, da ta cikorijska nima dobrega okusa. To jaz posebno bridko občutim, ker bi zelo rada, da bi ženski spol bil bolj navdušen za slovensko stvar in za slovenski jezik. Ali kaj, ko jih ni desetorica, da bi se zanimala kaj za svojo izomiko in so sploh vse ohole, pri tem pa strašno nevedne. Če pojde to tako dalje, postanemo ženske še večje sužnje, kakor smo sedaj, ker si v svoji neizobraženosti in nezavednosti ne bomo znale pridobiti svojih pravic in spoštovanja moškega sveta.

Posebno mladina je tu zelo zaostala in nima niti pojma o naprednosti in narodnosti. To pa zato, ker nima ta mladina nikakoršne vzgoje, ker je nihče ne navdušuje, naj ljubi svoj narod, naj se z veseljem uči lepega slovenskega jezika ter naj čita slovenske knjige in časopise. — Naše ženstvo se nič ne briga za slovenske šole, za slovenska društva, za slovenske shode ter ne pomisli, da bi se dalo z združenimi močmi ter z gorečo ljubeznijo v srcu do naroda slovenskega marsikaj doseči.

Tako sem Vam nekoliko opisala naše žalostne razmere ter Vas prosim, da priobčite to v »Slovenski Gospodinji«.

Z velespoštovanjem ostajam

V Trbovljah, 12. julija 1906.

Julijana Bajda.

MAGGI^{JEVA} ZABELA za juhe in jedila

je nepresegljiva.

Nekoliko kapljic, dodane narejeni jedi, zadostuje, da se naredi slabe juhe, omake, prikuha i. t. d. v trenutku okusne. —

Ustanovljeno 1804.

IGNAC FOCK

tovarna mila
in maščobnih izdelkov v Kranju
priporoča kemično čista mila vseh vrst.
Štedilno „Orlovo“ milo tekmuje prav
uspešno z vsakim tujim proizvodom.
Znamka enoglavi orel in ime Fock.

Moški in ženski čevlji
od gl. 2'90 naprej. — Prave ruske
galoše, gamaše, mazilo za čevlje itd.

Josipina Herrisch
zastopnica Mödlinške tovarne za čevlje
v Ljubljani, Špitalške ulice šte. 9.

Jakob Bajželj

v Stražišču pri Kranju
priporoča svojo veliko
zalogo najfinejše
črne in bele

žime za žimnice
(madrace)

Ceniki in vzorci na zahtevanje.

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Dunajska cesta št. 17.

Ceniki zastoj in franko.

Zakonito zajamčeno: Kaznjivo je vsako ponarejanje in vsak ponatis.
Neznanje zakonov ni nobeno opravičevanje.

Sodnik: Zatoženec, vi ste ves svoj denar skoro do zadnjega potrošili za ničvredna in breuspešna sredstva, četudi ste morali vedeti, da je **samo Thierry-jev balzam** in centifolijsko mazilo edino najzanesljivejše in najuspešnejše zdravilo v vseh slučajih in da je to tudi s tisoči zahvalnih pisem dokazano.

Zatoženec: Žal, da sem se dal večkrat prepričati in sem posegel po prvih bližnjih ponudnih mi sredstvih in ponarejenih balzamih, ki je bilo vse ničvredno in brezuspešno, kar pa danes zelo obžalujem.

Sodnik: Neznanje se po zakonu ne da opravičevati. Zakaj si niste naročili brošuro s tisoči potrdil od lekarnarja Thierry-ja v Pregradi, ko se vendar vsakemu pošlje na željo zastoj in poštne prosto?

Zatoženec: Žal, da mi tudi to ni bilo znano.

Sodnik: Pod pogojem, da to napako popravite, ste za sedaj oproščeni prestopka dolžnosti skrbeti za svoje in za zdravje svojecev. Tudi morate odslej opustiti vsako naročevanje in uporabljanje vseh drugih ničvrednih in brezuspešnih nadomestkov in ponarejenih sredstev in se držati vedno le Thierry-jevega balzama in centifolijskega mazila, ki sta edino zanesljivi in presenetljivo učinkujoči sredstvi. Po pravici se moramo vsi natančno ravnati po zakonih zdravja in vsako preziranje le-teh, bodisi vsled neznanja ali zanemarjenja se gotovo ostro kaznuje, naj si že bo z boleznijo ali pa z oslabiljenjem organizma in telesne konstitucije.

Thierry-jev balzam kakor centifolijsko mazilo sta v zanesljivo pomoč trpečemu človeštvu in v lajšanje bolečin in raznih boleznih ter vam ni treba še nadalje trpeti, ako imate ti vrhu tega še tako po ceni sredstvi vedno doma in pri sebi in ji tudi vporabljate.

Thierry-jev balzam je brezprimerno sredstvo zoper kašelj, katar, bolne prsi, jetiko, vnetje v vratu, hripavost, bronhitis, pljučne bolezni, sprevržek jeter, želodčni krč, koliko, neredno prebavo, posebno zoper influenco itd. in gotovo pomaga z uspehom.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali pa ena sama velika posebna steklenica s patentovanim zamaškom 5 K poštne prosto.

Thierry-jevo centifolijsko mazilo je „non plus ultra“ pri vseh še tako starih ranah, vnetjih, bolnih in otdelih prsih, perečem ognju, tutih in oteklinah, uljesih, poškodbah, izrastkih, mehurjih, pri senastih otrocih itd.

Omeči in izvleče iz telesa vsako stvar, kakor svinec, steklo, iver, pesek itd. brez bolečin; zabrani, ako se pravočasno uporabi, skoro vedno zastrupljenje krvi, in ni treba hudih operacij.

Cena 2 lončkov K 3-60 poštne prosto.

Brošuro s tisoči originalnih pisem prejme vsak na željo zastoj in poštne prosto.

Pošilja le proti predplači ali po povzetju
lekarna A. Thierry v Pregradi pri Rogaški Slatini.
Dobiva se skoro v vseh večjih lekarnah in medicinskih drogerijah.

Diana-kakao

zajamčeno čist, posebno fine kakovosti in finega vonja, enake vrednosti kakor holandske vrste. Cena $\frac{1}{4}$ kg v štaniolovih vrečicah ali v $\frac{1}{8}$ kg škatljicah 80 vin.

Maltogen-kakao

izvrstno redilno sredstvo za otroke in odrasle, prijetnega okusa, tečen, poceni. Cena $\frac{1}{4}$ kg zavoju 80 vin.

Hartwig & Vogel, Bodenbach.

Dobiva se samo v zavojih z našo firmo
v Ljubljani vraznih trgovinah.

Na drobno in debelo.

Najnižje cene.

Ljubljana, Stari trg 4

Priporoča

solnčnike

Ceniki zastoj in franko.

Filijalka:

Prešernove ulice 4

in dežnike

Ceniki zastoj in franko.